

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/110/2018
Identifikačné číslo spisu: 2014200255
Dátum vydania rozhodnutia: 25.09.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Judita Kokolevská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:2014200255.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Judity Kokolevskej a členiek senátu JUDr. Viery Nevedelovej a JUDr. Sone Langovej v právnej veci žalobcu: M. Q. Z., H.: XX.XX.XXXX, C. B. XXA/X, XX-XXX, T., S. Q., proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta č. 8 a10, Bratislava, ďalší účastník: O. A. Z., C. S. Xb/XX, XX-XXX E. - E., S. Q., o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 8472-3/2014-BA zo dňa 29.01.2014, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave, č.k. 14S/55/2014-214 z 26. marca 2018, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave, č.k. 14S/55/2014-214 z 26. marca 2018 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Trnave rozsudkom č.k. 14S/55/2014-214 z 26. marca 2018 zrušil rozhodnutie žalovanej č.k. 8472-3/2014-BA zo dňa 29.01.2014 (preskúmané rozhodnutie) a vec jej vrátil na ďalšie konanie. Preskúmaným rozhodnutím žalovaná zmenila prvostupňové rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Trnava č.k. 700-0234/2011-23 zo dňa 09.09.2011 tak, že z výrokovej časti vypustila text „... nevznikla účasť na nemocenskom poistení, dôchodkovom poistení a poistení v nezamestnanosti dňom 1. septembra 2010.“ a nahradila ho textom: „...nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti dňa 1. septembra 2010 podľa slovenskej legislatívy.“. V ostatnom prvostupňové rozhodnutie potvrdila.

2. Sociálna poisťovňa, pobočka Trnava ako prvostupňový orgán rozhodnutím č.k. 700-0234/2011-23 zo dňa 09.09.2011 rozhodla, že žalobcovi ako zamestnancovi nevznikla účasť na nemocenskom poistení, dôchodkovom poistení a poistení v nezamestnanosti dňom 01.09.2010. Svoje rozhodnutie odôvodnila tým, že u zamestnávateľa žalobcu O. A. Z. - GM CONZULTING, 919 10 Buková, IČO: 45 506 108, nebolo možné ani fyzickou kontrolou preukázať reálny výkon činnosti zamestnanca.

3. Krajský súd v Trnave rozsudkom č. k. 14S/55/2014-109 zo dňa 01.10.2015 preskúmané rozhodnutie zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie. Proti tomuto rozsudku podala žalovaná

odvolanie, na základe ktorého Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením č.k. 9Sžso/229/2015 zo dňa 04.08.2016 rozsudok prvostupňového súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Najvyšší súd uviedol, že krajský súd postupoval nesprávne, keď do konania ako účastníka nepribral zamestnávateľa žalobcu - fyzickú osobu O. A. Z., ktorému zaniklo živnostenské oprávnenie dňom 02.06.2012, pretože bol účastníkom správneho konania a aj po zániku jeho živnostenského oprávnenia v súlade s § 173 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. ide o fyzickú osobu, o ktorej právach alebo povinnostiach sa má konať alebo ktorej práva alebo povinnosti môžu byť rozhodnutím správneho orgánu dotknuté. Po vrátení veci krajský súd pribral do konania zamestnávateľa žalobkyne O. A. Z., C. S. Xb/XX, XXX XX E. - E., S. Q..

4. Novým rozsudkom č.k. 14S/55/2014-214 z 26. marca 2018 krajský súd opäť, zrušil preskúmané rozhodnutie žalovanej a vec jej vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení krajský súd uviedol, že prvostupňový orgán nevykonával žiadne dokazovanie a nezískal žiaden dôkaz, ktorý by potvrdil, že žalobca na území Slovenskej republiky reálne nevykonával činnosť ako zamestnanec, preto nemôže podliehať slovenskému právnomu predpisu podľa čl. 13 (3) základného nariadenia. Názor žalovanej považoval krajský súd za predčasný, prijatý na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu. Prvostupňový správny orgán svoje rozhodnutie založil iba na konštatovaní, že fyzickou kontrolou nebolo možné preukázať reálny výkon činností zamestnanca u zamestnávateľa O. A. Z. - GM CONSULTING, Buková 22, 919 10 Buková, IČO: 45 506 108, čo považoval krajský súd za nedostatok v dokazovaní, ktorý nebol odstránený ani žalovanou v odôvodnení jej rozhodnutia. Argumentáciu, na ktorej žalovaná založila svoje rozhodnutie považoval vzhľadom na rozsah zistených skutočností za pochybnú, nepodloženú žiadnymi konkrétnymi dôkazmi a spôsob, akým žalovaná vykonávala šetrenie na reálny výkon činnosti žalobcom za nepostačujúci pre záver, ktorý žalovaná v rozhodnutí napadnutom žalobou prijala. Krajský súd mal za to, že iba na základe nepreukázaných indícií zo strany žalovanej, o možnosti zneužívania slovenského sociálneho systému, nie je možné prijať rozhodnutie, že u žalobcu účasť na sociálnom poistení nevznikla. Rovnako považoval za nedostatočne preukázané okolnosti spojené s uzatvorením dohody medzi Slovenskou republikou a orgánmi sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky, čo nemôže postačovať na potvrdenie správnosti rozhodnutia žalovanej. Existencia takejto dohody musí byť žalovanou preukázaná (aj keď nariadenie explicitne nevyžaduje písomnú formu) a zároveň musí spĺňať podmienky preskúmateľnosti, keďže určenie uplatniteľnej legislatívny nesmie byť arbitrárne a prispôbenie faktov alebo udalostí, ku ktorým dochádza v jednom členskom štáte nemôže v žiadne prípade viesť k tomu, aby sa iný členský štát stal príslušným alebo jeho právne predpisy uplatniteľnými (bod č. 11 preambuly vykonávacieho nariadenia). Tieto podmienky však v prejednávacom prípade žalovanou splnené neboli a z administratívneho spisu žalovanej nemožno vyvodíť objektívny záver o existencii dohody podľa čl. 16 odsek 4 vykonávacieho nariadenia. Krajský súd tiež poukázal na povinnosť žalovanej v odôvodnení rozhodnutia podľa § 209 ods. 4 zákona o sociálnom poistení uviesť, ktoré skutočnosti boli podkladom pre vydanie rozhodnutia, akými úvahami bola vedená pri hodnotení dôkazov a na základe ktorých právnych predpisov rozhodovala. Žalovaná ani pobočka Sociálnej poisťovne, ktorá rozhodovala v prvom stupni však v odôvodnení rozhodnutia neuviedli, že by dohoda medzi ňou a poľskou inštitúciou ZUS bola podkladom pre vydanie rozhodnutia.

5. S poukazom na vyššie uvedené krajský súd dospel k záveru, že rozhodnutie žalovanej bolo vydané na základe nedostatočne zisteného stavu veci, pre nedostatok dôvodov je nepreskúmateľné, tiež nesie znaky porušenia základného práva účastníka na spravodlivý proces, nakoľko žalovaná sa nevysporiadala s odvolacími námietkami účastníka správneho konania, a preto ho postupom podľa § 191 ods. 1 písm. d) a e) SSP v spojení s § 491 ods. 1 SSP zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie v naznačenom smere. V tejto súvislosti ďalej uviedol, že tieto nedostatky boli zo strany tunajšieho súdu vytknuté žalovanej už v predchádzajúcom rozhodnutí sp. zn. 14S/55/2014-109 zo dňa 1.10.2015, pričom toto rozhodnutie bolo zo strany Najvyššieho súdu SR zrušené len z dôvodu procesného pochybenia súdu prvej inštancie, spočívajúceho v nepribratí zamestnávateľa žalobcu do konania.

6. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podala kasačnú sťažnosť žalovaná (sťažovateľka). Nestotožnila sa s právnym názorom krajského súdu a má za to, že rozhodnutie bolo vydané na základe

dostatočne zisteného skutkového stavu veci a po zhodnotení všetkých dostupných relevantných dôkazov. Uviedla, že na základe podnetov ZUS Sociálna poisťovňa vykonávala kontroly zamerané na preverenie reálneho výkonu činnosti zamestnancov na území Slovenskej republiky a na preverenie splnenia kritérií registrovaného sídla zamestnávateľa. Sociálna poisťovňa vyzvala zamestnávateľa žalobcu prostredníctvom jeho ekonómky, aby predložil doklady preukazujúce reálny výkon činnosti svojich zamestnancov, nakoľko sa zamestnávateľ a žalobca v objekte v čase kontroly nenachádzali. Následne na to boli žalovanej predložené štvrtročné správy o vykonaní práce, ku ktorým boli pripojené vizitky z hotelov a reštaurácií. Ďalšie doklady ako objednávky od slovenských subjektov na internetové školenia realizované na Slovensku a faktúry za vykonané služby, objednávky a faktúry za výučbu obchodnej angličtiny, či iné činnosti realizované zamestnancami na území Slovenskej republiky, zamestnávateľ nepredložil ani po následnej výzve. Má za to, že nepreniesla na žalobcu, resp. jeho zamestnávateľa nad rozsah zákona dôkaznú povinnosť, keďže táto mu vyplýva priamo z čl. 3 (2) vykonávacieho nariadenia. Doklady predložené zamestnávateľom žalobcu len formálne deklarovali vznik pracovného pomeru bez akejkoľvek výpovednej hodnoty o tom, že žalobca ako zamestnanec skutočne na území Slovenskej republiky vykonával činnosť podľa pracovnej zmluvy. Formálne uzatvorenie pracovnej zmluvy ešte nezakladá právo na aplikáciu čl. 13 ods. 3 základného nariadenia, pretože uzatvorením pracovnej zmluvy pracovník nenadobúda automaticky status zamestnanca, čo potvrdil aj Najvyšší súd v rozsudku 7Sžo/30/2016 z 4. júla 2017. Sťažovateľka naďalej zastáva názor, že žalobca, pre účely aplikácie základného nariadenia, nepreukázal, že k reálnemu výkonu jeho činnosti na území Slovenskej republiky skutočne došlo. Má za to, že Sociálna poisťovňa, pobočka Trnava si zabezpečila všetky dôkazy, ktoré bolo možné objektívne, vzhľadom na daný prípad, z ich strany vykonať. Poukázala aj na ďalšie rozsudky v obdobných veciach, ktoré boli vydané v prospech žalovanej. Navrhla, aby rozsudok krajského súdu zmenil kasačný súd tak, že žalobu zamieta.

7. Žalobca sa ku kasačnej sťažnosti nevyjadril.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd podľa § 438 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a dospel k záveru, že rozsudok krajského súdu je potrebné zrušiť.

9. Podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

10. Podľa § 440 ods. 1 písm. e) SSP kasačnú sťažnosť možno odôvodniť len tým, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že vo veci rozhodol vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený krajský súd.

11. Podľa § 453 ods. 2 SSP kasačný súd je viazaný sťažnostnými bodmi; to neplatí, ak napadnuté rozhodnutie bolo vydané v konaní, v ktorom krajský súd nebol viazaný žalobnými bodmi. Na dôvody, ktoré účastník konania uviedol až po uplynutí lehoty na podanie kasačnej sťažnosti, kasačný súd neprihliada.

12. Podľa § 134 ods. 2 SSP správny súd nie je viazaný rozsahom a dôvodmi žaloby, ak ide o veci podľa § 6 ods. 2 písm. c) , ak je žalobcom fyzická osoba.

13. Podľa § 6 ods. 2 písm. c) správne súdy rozhodujú v konaniach o správnych žalobách v sociálnych veciach.

14. Po preskúmaní spisu krajského súdu dospel kasačný súd k záveru, že krajský súd pri rozhodovaní porušil zákon tým, že vo veci rozhodoval nesprávne obsadený súd.

15. Z potvrdenia nachádzajúceho sa v súdnom spise (č.l. 21) je zrejmé, že vec bola pridelená na rozhodnutie „sudcovi tunajšieho súdu: 14S“. Zo zápisnice o pojednávaní zo dňa 01.10.2015 (č.l. 70) je zrejmé, že súd pojednával v nasledovnom zložení: JUDr. Katarína Benczová, predsedníčka senátu, členovia senátu: JUDr. Pavol Laco a JUDr. Ľubomír Bundzel. K tejto zápisnici je pripojená zapečatená

zápisnica o porade a hlasovaní. V pôvodnom rozsudku č.k. 14S/55/2014-109 z 01.10.2015 je v záhlaví rozsudku uvedené, že vo veci rozhodoval senát vo vyššie uvedenom zložení. Rozsudok je podpísaný JUDr. Katarínou Bencovou ako predsedníčkou senátu. Po zrušení tohto rozsudku Najvyšším súdom Slovenskej republiky ďalej vo veci vykonával úkony sudca JUDr. Ľubomír Bundzel. Na základe opatrenia predsedu krajského súdu Spr. 15/17-2 z 10.01.2017 došlo k prerozdeleniu vecí vzhľadom k tomu, že v dôsledku centrálne presadzovanej potreby zvýšenia špecializácie sudcov za účelom zefektívnenia výkonu súdnictva boli vytvorené nové oddelenia vykonávajúce osobitne obchodnú a správnu agendu, ktorú dovtedy vykonávali sudcovia - senáty obchodno-právneho kolégia spoločne. Z potvrdenia č.l. 149 vyplýva, že spis č.k. 14 S/55/2014 prijatý dňa 4.4.2014 vo veci žalobcu bol dňa 12.01.2017 pridelený do oddelenia Správna agenda senátna a bol pridelený na prejednanie a rozhodnutie do senátu 20S.

16. Následne vo veci vykonával úkony sudca JUDr. Ľubomír Bundzel. Zo zápisnice o pojednávaní zo dňa 26.03.2018 kasačný súd zistil že na pojednávaní vo veci bol prítomný iba JUDr. Ľubomír Bundzel označený ako predseda senátu a asistentka. Ostatní členovia senátu ako prítomní sudcovia uvedení nie sú. Zápisnica je podpísaná JUDr. Bundzelom ako sudcom a nie je k nej pripojená zapečatená zápisnica o porade a hlasovaní. Z uvedeného je zrejmé, že vo veci rozhodoval JUDr. Ľubomír Bundzel ako sudca samostatne.

17. V tejto súvislosti kasačný súd poukazuje na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky III. US 212/2011, podľa ktorého: „Za senát zložený zo zákonných sudcov možno považovať len senát zložený zo sudcov príslušného súdu, ktorí tvorili tento senát v čase pridelenia vecí.“

18. Podľa názoru Ústavného súdu Slovenskej republiky vyjadreného v náleze sp. zn.: III. ÚS 116/06: „Procesný postup, v ktorom o veci účastníka konania nerozhodol zákonný sudca, resp. súd zriadený v súlade so zákonom, je nezlučiteľný s garanciami vyplývajúcimi z čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, z čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a napokon aj z čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a rozhodnutie vydané v takomto konaní preto nemôže byť ústavne akceptovateľné.“

19. Kasačný súd je toho názoru, že neodôvodnené zmeny v zložení súdu sú v rozpore s ústavnou zásadou neodňateľnosti zákonného sudcu, ktorá vyplýva zo základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. K zmene v zložení senátov vo veciach už pridelených na prerokovanie a rozhodnutie môže v zásade dôjsť len výnimočne. Skutočnosť, že v priebehu konania došlo k zmene právnej úpravy, pričom nová právna úprava v konaní o správnej žalobe v sociálnych veciach ustanovuje príslušnosť sudcu (§ 23 ods. 2 SSP), nie je v danom prípade dôvodom, aby vo veci namiesto senátu, ktorému bola vec pridelená, rozhodoval sudca. Vo veci preto rozhodoval nesprávne obsadený súd, čo je dôvodom na zrušenie rozsudku krajského súdu.

20. Vzhľadom na uvedené kasačný súd zrušil rozsudok Krajského súdu v Trnave, č.k. 14S/55/2014-214 z 26. marca 2018 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V ďalšom konaní krajský súd v zákonom zložení (senát) opätovne vec prejedná a rozhodne.

21. V novom rozhodnutí rozhodne krajský súd aj o náhrade trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok